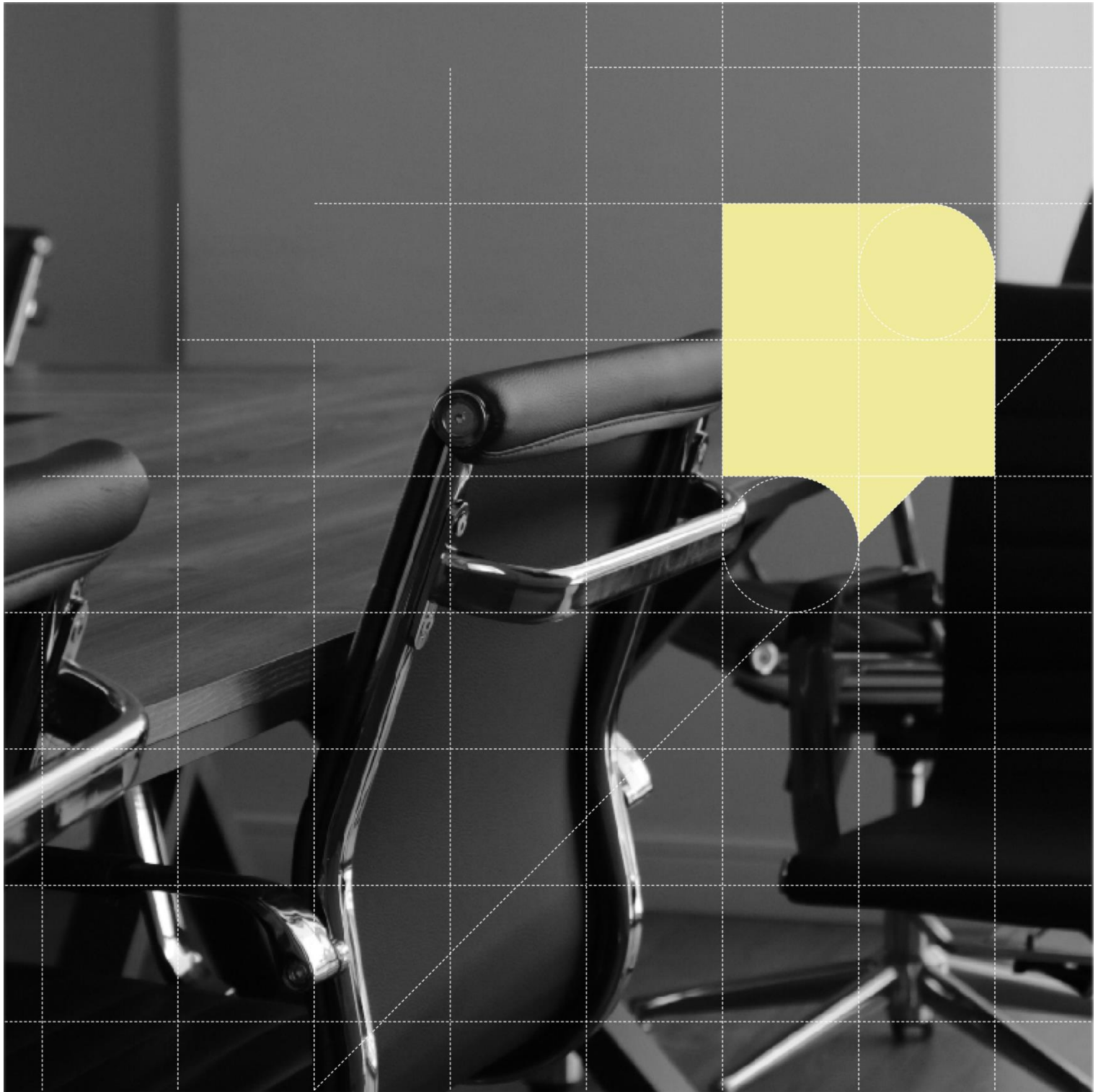

Regelrådets uttalelse

Om: **Høring forslag om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr etter atomenergiloven og strålevernloven med forskrifter**

Ansvarlig: **Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet**

Regelrådets konklusjon: **Utredningen har svakheter**

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet

Deres ref.:
23/05337

Vår ref.:
24/00049

Vår saksbehandler:
Bendik Dalene

Dato:
23.04.2024

Uttalelse

Om: **Høring forslag om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr etter atomenergiloven og strålevernloven med forskrifter**

Konklusjon: **Utredningen har svakheter**

Regelrådets samlede vurdering av forslaget

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) har sendt på høring forslag om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr etter atomenergiloven og strålevernloven med forskrifter.

Regelrådet finner det positivt at DSA drøfter flere forutsetninger for at overtredelsesgebyrer skal ha ønsket virkning. De foreslåtte bestemmelsene er blant annet utformet på en måte som gjør det mulig å legge vekt på flere hensyn ved illeggelse av gebyr. DSA peker også på at det er viktig å finne et gebyrnivå som har en forebyggende effekt, samtidig som rammen for gebyret ikke settes for høyt. Videre er det positivt for berørte virksomheter at skyldkravet blir justert i tråd med øvrig nasjonal rett og EMK, og at direktoratet vil utarbeide en veileder.

Regelrådet mener det er svakheter i besvarelsen av de seks minimumsspørsmålene i utredningsinstruksen punkt 2-1, blant annet ved beskrivelse av berørt næringsliv.

På bakgrunn av utredningens mangler kan ikke Regelrådet konkludere på spørsmål om hvorvidt målene med forslagene kan nås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

De siste årene har det vært en økning i tilsynsmyndighetenes adgang til å utstede overtredelsesgebyr. For enkelte aktører kan gebyrene utgjøre svært store summer. Det er viktig at den omfattende bruken av overtredelsesgebyr kan legitimeres gjennom å vise til at slike gebyrer har ønsket virkning. Regelrådet vil derfor på generelt grunnlag oppfordre myndighetene til å evaluere bruken av overtredelsesgebyr i forskjellige bransjer.

På de neste sidene kan du lese mer om Regelrådets vurderinger.

Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med vennlig hilsen

Sandra Riise
leder av Regelrådet

1 Om forslaget som er sendt på høring

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) har sendt på høring forslag til forskrift om regler om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr etter atomenergiloven § 55 a og strålevernloven § 23 a. I tillegg foreslår DSA endring av skyldkravet i atomenergiloven § 55 a og strålevernloven § 23 a. Det er også foreslått nye bestemmelser om overtredelsesgebyr i strålevernforskriften, forskrift om fysisk beskyttelse av nukleært materiale og nukleære anlegg og i forskrift om besittelse, omsetning og transport av nukleært materiale og flerbruksvarer. I tillegg er det foreslått en endring i § 12 i forskrift om fysisk beskyttelse av nukleært materiale og nukleære anlegg.

2 Regelrådets mandat og prioritering

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk, jf. vedtekter for Regelrådet § 1. Rådet gir rådgivende skriftlige uttalelser ved høring.

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold, jf. vedtektene § 2 første ledd. Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker vi gir uttalelser til.

2.1 Hvorfor Regelrådet har valgt å uttale seg om saken

Regelrådet registrerer at mange ulike private aktører kan bli berørt av forslagene. Flere næringer anskaffer og bruker industrielt radiografiutstyr og kapslede radioaktive strålekilder ved loggevirksomhet og røntgenapparater. Det vil si at mange industrivirksomheter og private helseaktører vil kunne berøres av forslagene om utmåling av overtredelsesgebyr. Det er viktig at det legges til rette for et regelverk som ikke medfører unødvendige byrder for norske virksomheter, og at det tilstrebes å finne et passende gebyrnivå. På denne bakgrunn har Regelrådet valgt å uttale seg om saken.

3 Regelrådets vurdering av utredningen

Ifølge Regelrådets vedtekter § 2 første ledd skal Regelrådet ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Regelrådets uttalelser tar særlig utgangspunkt i kravene til innhold i beslutningsgrunnlaget i utredningsinstruksens punkt 2-1 Minimumskravene til utredning og punkt 2-2 Omfang og grundighet.

3.1 Beskrivelse av problemet og målet med forslaget

DSA viser til oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet om å utarbeide forslag til forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr etter atomenergiloven og strålevernloven. I tillegg vises det til endringer som er nødvendige for at norsk regelverk skal være i tråd med nasjonale og internasjonale bestemmelser. DSA burde gjort rede for omfanget av overtredelser på dette området. Dette illustrerer omfanget av problemet som forslaget retter seg mot.

3.2 Utredning av alternative tiltak

DSA viser i høringsnotatet til gebyrnivået på andre rettsområder, og til ulike alternativer for øvre ramme for overtredelsesgebyr både for fysiske personer og for foretak. Det er positivt at DSA viser til særtrekk blant aktørene underlagt atomenergi- og strålevernlovgivning, og knytter dette opp mot hva som bør være den øvre rammen. Regelrådet mener at alternativer for øvre ramme er generelt godt utredet.

3.3 Beskrivelse av berørt næringsliv

Gjennom forslag til særbestemmelser i forskriften blir solariebransjen omtalt. I tillegg nevnes Institutt for energiteknikk. Utover dette kan Regelrådet ikke se at berørt næringsliv hverken er identifisert eller beskrevet. Regelrådet har i dialog med DSA blitt gjort oppmerksom på at mange industrivirksomheter og private helseaktører vil kunne berøres av forslagene. Regelrådet mener at utredningen hadde vært styrket ved å beskrive hvem de ulike aktørene er. I den grad informasjonen er tilgjengelig burde det også vises til antall virksomheter, samt hvordan fordeling av små og store virksomheter i de ulike bransjene. Dette skaper oversikt, og gjør det enklere å vurdere de samlede virkningene som kan antas å følge av forslagene.

3.4 Utredning av virkninger for næringslivet

Virkningene for næringslivet er i noen grad kvalitativt beskrevet i høringsnotatet ved at man forventer økt etterlevelse av regelverket. Ettersom det ikke fremgår hvor mange overtredelser av regelverket som finner sted i dag er det vanskelig å si noe om hvilken effekt overtredelsesgebyret vil ha.

3.5 Forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet

DSA drøfter på en god måte hvilke hensyn som kan tillegges vekt ved fastsettelsen av et fornuftig gebyrnivå. I tillegg fremgår det av høringsnotatet at det er planlagt en veileder til kommunene til hjelp ved utmåling av overtredelsesgebyr. Regelrådet mener at DSA gjennom dette har vurdert forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet.

4 Prinsipper for god regulering av næringslivet

Regelrådet skal følge den faglige utviklingen og praksis på områdene regelforenkling og regulering, og gi informasjon og generell veiledning som fremmer effektiv regulering, jf. vedtektene § 2 fjerde ledd. I dette arbeidet ser Regelrådet blant annet til bestep praksis i Norge og arbeidet med god regulering i andre land. Regelrådet ser også hen til reglene om tidlig involvering av berørte i utredningsinstruksen punkt 3-1.

4.1 Særskilt vurdering av hensynet til små virksomheter

De fleste virksomheter i Norge er små virksomheter, og disse bidrar i stor grad til den samlede verdiskapningen. Regelrådet jobber for å øke bevisstheten om at tiltak kan påvirke små virksomheter annerledes enn store virksomheter. For eksempel kan administrative oppgaver pålagt gjennom regelverk være mer krevende for små enn for store virksomheter.

Slik Regelrådet forstår det er hensynet til små virksomheter blant annet ivaretatt ved å legge gebyrnivået for solariebransjen på et lavere nivå sammenlignet med andre berørte bransjer. Hensynet er ellers ivaretatt i noen grad gjennom henvisning til at hensynene i forvaltningsloven § 46 annet ledd kan vektlegges ved utmåling av overtredelsesgebyr for foretak. Det fremgår av bestemmelsen at et foretaks økonomiske evne kan vektlegges i vurderingen.

4.2 Involvering av berørt næringsliv i regelverksprosessen

Det fremgår ikke av utredningen at berørt næringsliv har vært involvert i utredningsprosessen. Etter Regelrådets vurdering er det en fordel å involvere berørt næringsliv i utredningsprosessen da disse kan gi nyttige innspill som øker kvaliteten på beslutningsgrunnlaget.

4.3 Planlagt fremtidig evaluering av regelverket

Regelrådet anbefaler at DSA gjennomfører en evaluering når regelverket har virket i noe tid. På denne måten kan direktoratet sammenligne antall overtredelser med dagens nivå.

4.4 Andre kommentarer

De siste årene har det vært en økning i tilsynsmyndighetenes adgang til å utstede overtredelsesgebyr. For enkelte aktører kan gebyrene utgjøre svært store summer. Det er viktig at den omfattende bruken av overtredelsesgebyr kan legitimeres gjennom å vise til at slike gebyrer har ønsket virkning. Regelrådet vil derfor på generelt grunnlag oppfordre myndighetene til å evaluere bruken av overtredelsesgebyr i forskjellige bransjer.

5 Er forslaget utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet?

DSA drøfter flere forutsetninger for at overtredelsesgebyr skal ha ønsket virkning. Det er imidlertid svakheter i utredningens beskrivelse av de berørte, i tillegg mangler det informasjon om dagens praksis når det gjelder antall overtredelser. På denne bakgrunn kan Regelrådet ikke konkludere på spørsmål om hvorvidt målene med forslagene vil nås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.